

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 247/08-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. augusta 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. A., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 S/1/2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. A. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2008 doručená sťažnosť M. A. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 S/1/2005.

Sťažovateľka uviedla, že namietanou nečinnosťou okresného súdu v označenej veci sp. zn. 10 S 1/2005, v ktorej sa najprv v postavení navrhovateľky proti odporcovi Mestskému úradu mestskej časti K. (ďalej len „mestský úrad“) domáhala v konaní vo veciach hmotnej núdze priznania jednorázovej dávky v hmotnej núdzi, bolo porušené jej základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom od začiatku konania podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že okresný súd napriek skutočnosti, že od podania odvolania uplynuli už tri roky, nedokázal vo veci meritórne rozhodnúť a vec nebola právoplatne skončená. Sťažovateľka poukázala aj na fakt, že v namietanom období nečinnosti okresného súdu, tento *„nielen že vo veci nerozhodol, ale nevytýčil ani jedno pojednávanie a nevykonal ani jeden úkon“*.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že *„Nečinnosť porušovateľa a trvanie tohto súdneho sporu považujem za neprimerané a mňa poškodzujúce“*.

Sťažovateľka sa domáhala, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľa – M. A. - na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote Okresným súdom Košice II. v konaní vedenom pod sp. zn. 10 S/1/2005 bolo porušené.

Základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom od začiatku konania zaručené v čl. 47 ods. 2 bolo porušené.

Ústavný súd SR prikazuje Okresnému súdu Košice II., aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 S/1/2005 konal bez zbytočných prietáhov.

M. A. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 150.000,- Sk, ktoré je Okresný súd Košice II. povinný jej vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje, a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd so zreteľom na citované ustanovenie zákona o ústavnom súde v danej veci skúmal, či sú splnené podmienky na konanie pred ním. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje predovšetkým na skutočnosť, že v prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred všeobecným súdom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou vyžaduje preukázanie využitia právneho prostriedku, na uplatnenie ktorého mal sťažovateľ právo podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov [platného do 31. marca 2005 (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“)] a od 1. apríla 2005 podľa § 3 ods. 7 a § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa podaním z 23. novembra 2007 obrátila na okresný súd so sťažnosťou na prietahy v konaní, pričom žiadala predsedu okresného súdu o odstránenie prietahov. Predseda okresného súdu po prešetrení sťažnosti sťažovateľke odpovedal, že jej sťažnosť nie je dôvodná. Sťažovateľka podala 1. marca 2008 sťažnosť ústavnému súdu.

Ústavný súd už viackrát rozhodol (m. m. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy

v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Preto ústavný súd o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky, ktoré mal do 31. marca 2005 k dispozícii podľa zákona o štátnej správe súdov a v súčasnosti podľa zákona o súdoch, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle citovaných zákonov zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Účinnosť takeého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona]. Podobne aj zákon o súdoch v § 64 ods. 1 ustanovuje, že „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti“.

Napokon podľa tretieho odseku predmetného zákonného ustanovenia „Ak orgán poverený vybavovaním sťažnosti zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky“.

V súvislosti s tým ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných

predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy teda spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

Postup sťažovateľky v okolnostiach prípadu nemožno podľa ústavného súdu považovať za splnenie požiadavky namietania prietáhov v konaní pred orgánom štátnej správy súdov. V nadväznosti na to ústavný súd dodáva, že „povinnosť vyčerpania dostupných a účinných prostriedkov ochrany základných práv a slobôd, porušenie ktorých sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, tiež vyžaduje, aby sťažovateľ konal v súlade s pravidlami, ktoré s uplatnením daného prostriedku súvisia. Nekonanie týmto spôsobom alebo chyba pri vyžadovanom postupe má za následok nesplnenie sťažovateľovej povinnosti vyčerpať dostupný prostriedok ochrany svojich práv.“ (III. ÚS 44/03).

Ústavný súd zastáva okrem toho názor, že doručovanie sťažnosti predsedovi okresného súdu (listom z 23. novembra 2007) v krátkom čase pred podaním sťažnosti ústavnému súdu (1. marca 2008), ktorá nasleduje s malým časovým odstupom po uskutočnení úkonu okresného súdu (uznesenie z 30. januára o oslobodení od súdnych poplatkov a o ustanovení právneho zástupcu sťažovateľke), sa javí byť iba formálnym úkonom, ktorému nemožno pripísať účinky, ktoré by inak taká sťažnosť mohla mať, ak by predseda okresného súdu konštatoval aspoň čiastočnú opodstatnenosť sťažnosti a dostal primeranú (rozumnú) lehotu na prijatie opatrení proti zbytočným prietáhom vo veci samej (m. m. IV. ÚS 306/04, III. ÚS 78/05, IV. ÚS 194/05).

Keďže ústavný súd z obsahu sťažnosti nezistil, že by sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v predmetnom konaní pred 23. novembrom 2007 a z uvedeného dňa nebola jej sťažnosť predsedom konajúceho súdu uznaná za odôvodnenú pre ňou zavinené formálne nedostatky jej podania, a keď ani z obsahu sťažností a ich príloh nevyplýva, že by k nesplneniu podmienky prípustnosti sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde došlo zo strany sťažovateľky z dôvodov hodných osobitného zreteľa, odmietol jej sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

V nadväznosti na sťažovateľkinu argumentáciu o údajných dôvodoch porušenia práva na právnu pomoc v konaní pred súdom od začiatku konania podľa čl. 47 ods. 2 ústavy je na tomto mieste potrebné poukázať na konštantnú judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že o zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh možno preto považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 70/00). Inými slovami, ak sťažovateľ namietne také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu očividne nemohlo nastať, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (podobne II. ÚS 70/99).

Sťažovateľka v odôvodnení svojej sťažnosti argumentovala aj tým, že okresný súd v doterajšom priebehu konania „*nevykonal vo veci žiadny úkon*“. Konajúci súd však svojím uznesením z 30. januára 2008 uskutočnil procesný úkon vo veci, ktorým súčasne sťažovateľke priznal oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanovil jej právneho zástupcu, preto je argumentácia sťažovateľky nedôvodná a v týchto intenciách nemožno podľa názoru ústavného súdu uvedený postup okresného súdu považovať za zásah do označeného základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Navyše, z legálnej koncepcie postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutie všeobecných súdov, ak

v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 58/98, I. ÚS 17/00). Ako z obsahu sťažnosti vyplýva, v uvedenom prípade k naplneniu týchto podmienok nedošlo.

Ústavný súd v závere konštatuje, že postupom štátneho orgánu nijako nemohlo dôjsť k porušeniu označených ústavou garantovaných práv. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľky.

Ústavný súd záverom pripomína, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej v zmysle § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom predpísaných náležitostí sťažovateľka v tejto veci v prípade zotrvania na stanovisku, že postupom okresného súdu v nej dochádza k porušovaniu označených základných práv, predložila ústavnému súdu novú sťažnosť.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2008